

## บทที่ 5

### บทสรุปและข้อเสนอแนะ

#### 5.1 บทสรุป

ในปัจจุบันระบบการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของหลายประเทศทั่วโลก ต่างประสบปัญหาในเรื่องจำนวนการก่ออาชญากรรมที่สูงขึ้นและมีแนวโน้มที่จะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีปริมาณคดีเข้าสู่ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากอย่างต่อเนื่อง ทำให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณจำนวนมากในการดำเนินตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนสูญเสียเวลาในการดำเนินการมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น แต่ผลสุดท้ายกลับไม่สามารถแก้ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นได้ โดยเหตุผลที่สำคัญประการหนึ่งของการ ที่มีคดีเข้าสู่ระบบมากเกินไปก็เนื่องมาจากการที่รัฐมีวัตถุประสงค์การลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยการใช้โทษจำคุกมากเกินไป คือเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจะมีการดำเนินคดีเข้าสู่การพิจารณาตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมในทุกคดี โดยไม่มีมาตรการเบี่ยงเบนคดีบางประเภท เช่น คดีที่มีโทษเล็กน้อย ให้เข้าสู่ระบบกระบวนการยุติธรรมให้น้อยที่สุดหรือให้ออกจากระบบโดยเร็วที่สุด เนื่องจากการใช้โทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดในคดีบางประเภทนี้จะไม่เกิดผล เพราะผู้กระทำความผิดไม่ได้กระทำความผิดโดยมีเจตนาชั่วร้าย แต่ได้กระทำความผิดโดยประมาทหรือพลั้งพลาด หากใช้โทษจำคุกแก่บุคคลผู้กระทำความผิดประเภทนี้ ย่อมเป็นการสร้างมลทินให้ติดตัวแก่เขา และเป็นการทำลายโอกาสที่จะกลับคืนสู่สังคม ซึ่งไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ตรงจุด การลงโทษจึงไม่อาจทำให้เกิดประโยชน์ที่บุคคลนั้นจะรู้สึกสำนึกผิดได้แต่อย่างใด

ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่กำลังประสบปัญหาด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กล่าวคือ มีจำนวนปริมาณคดีที่เข้าสู่ระบบกระบวนการยุติธรรมมากเกินไป ประกอบกับการแก้ไขปัญหอาชญากรรมที่เกิดขึ้น ยังคงมุ่งเน้นการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ใช้โทษจำคุกเป็นหลัก ส่งผลให้มีปริมาณผู้กระทำความผิดต้องเข้าไปรับโทษในเรือนจำเป็นจำนวนมากเกินกว่าที่ปริมาณของเรือนจำจะรับได้ ทำให้เรือนจำซึ่งเป็นองค์กรขั้นสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรมไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นประกอบด้วยหลายประการด้วยกัน คือ การที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยยังไม่มีแนวคิดเชิงระบบโครงสร้าง ขาดนโยบายทางอาญา ทำให้แต่ละองค์กรต่างทำงานแยกส่วนจากกัน ไม่มีการประสานงาน

ร่วมกัน ทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานลดน้อยลง อีกทั้งยังขาดมาตรการกลั่นกรองคดีให้เข้าสู่ระบบน้อยที่สุดหรือให้ออกจากกระบวนการเร็วที่สุด

ซึ่งในการดำเนินการศึกษาถึงเฉพาะคดีความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นระหว่างสามีภริยา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 โดยไม่คำนึงว่าการสมรสนั้นจะได้มีการจดทะเบียนสมรสหรือไม่นั้น พบว่าพระราชบัญญัตินี้ได้ให้เหตุผลในการประกาศใช้ไว้อย่างชัดเจนคือ เนื่องจากปัญหาการแก้ไขการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อนซับซ้อนเกี่ยวข้องกับบุคคลใกล้ชิด มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการทำร้ายร่างกายระหว่างบุคคลโดยทั่วไป การใช้มาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามายังคับกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจึงไม่เหมาะสม เนื่องจากกฎหมายอาญามีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษผู้กระทำความผิด มากกว่าที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดหรือปกป้องคุ้มครองผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น การมีกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จึงมีความเหมาะสมกว่าการใช้กระบวนการทางอาญา เพราะสามารถกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป โดยให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสดำเนินชีวิตและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้ ประกอบกับเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม

แต่เมื่อพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความคดีความรุนแรงในครอบครัวแล้ว กลับพบว่าวิธีพิจารณาความคดีกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มีลักษณะการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่ตึงข้อพิพาทต่างๆ เข้าสู่ระบบและถูกผูกขาดโดยรัฐมากเกินไป ที่รัฐเข้ามาจัดการทั้งหมดทั้งระบบ อีกทั้งยังไม่มีมาตรการเบี่ยงเบนคดีที่เหมาะสมที่นำมาใช้กับคดีความรุนแรงในครอบครัว เพื่อเป็นการลดขั้นตอนและภาระในการพิจารณาคดีของศาล แต่กลับแก้ปัญหาโดยการผลักภาระหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกไว้ที่ศาลเพียงองค์กรเดียว สะท้อนถึงลักษณะของกระบวนการยุติธรรมของไทยได้ว่า ขาดการแก้ปัญหาในเชิงระบบ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้ครบทุกมิติและรอบด้านได้ในกระบวนการเดียว ขาดการประสานงานระหว่างองค์กรในกระบวนการยุติธรรม และยึดติดกับการพิจารณาคดีในรูปแบบเดิมๆ ที่มองว่าหากเกิดข้อพิพาทแล้วต้องให้ศาลเป็นผู้ตัดสินคดีความเท่านั้น โดยละเลยต่อความสำคัญของรูปแบบกระบวนการพิจารณาคดีทางเลือก ดังนั้น จึงเห็นสมควรนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้วยวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัว (Family Group Conference) และวิธีการลงโทษโดยที่ประชุม (Circle Sentencing) มาปรับใช้เพื่อเบี่ยงเบนคดีความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นระหว่างสามีภริยา โดยไม่คำนึงว่าการ

สมรสนั้นจะได้มีการจดทะเบียนสมรสหรือไม่ ในชั้นตั้งคดีของพนักงานอัยการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) เป็นแนวคิดที่มองว่าปัญหาอาชญากรรมไม่ใช่เป็นการกระทบต่อรัฐดังเช่นแต่ก่อน แต่ปัญหาอาชญากรรมเป็นการกระทบต่อบุคคลได้รับผลกระทบนั้นโดยตรง อันได้แก่ ผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย และชุมชน ดังนั้นจึงควรให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำผิดได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั้น ผลดีของการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้นั้นเป็นประโยชน์แก่ 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้กระทำผิดได้สำนึกผิด มีโอกาสชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย และไม่ต้องรับโทษจำคุก ฝ่ายผู้เสียหายที่ได้รับการให้ความสำคัญ ไม่ถูกละเลย และได้รับการชดใช้ความเสียหาย และฝ่ายชุมชนได้มีโอกาสแก้ไขผู้กระทำความผิดและป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ โดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ถูกนำมาใช้เป็นทางเลือกในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมซึ่งมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1) อาชญากรรมไม่เพียงแต่การฝ่าฝืนกฎหมายและละเมิดบรรทัดฐานสังคมซึ่งต้องลงโทษผู้กระทำผิดเท่านั้น แต่อาชญากรรมทำให้เกิดความเสียหาย (Harm) ต่อผู้เสียหาย เพราะการกระทำความผิดทางอาญาเป็นการทำลายสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลและความสมานฉันท์ในสังคมไปพร้อมๆ กัน

2) กระบวนการยุติธรรมไม่ควรมุ่งเน้นเพียงแค่จับตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษโดยมุ่งผลของการแก้แค้นทดแทน (Retribution) สร้างความข่มขู่ยับยั้ง (Deterrent) และตัดโอกาสเขาไม่ให้กระทำความผิดอีก (Incapacitation) แต่ควรเน้นการบรรเทาความเสียหายให้ทุกฝ่ายกลับคืนสู่สภาพดีดังเดิม (Restoration) อีกด้วย อันเป็นที่มาของแนวคิดเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือ ต้องการฟื้นฟูความเสียหายหรือผลกระทบจากการกระทำความผิดให้สังคม

3) รัฐไม่ควรผูกขาดการดำเนินการที่มุ่งเน้นเรื่องการลงโทษเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยเพียงอย่างเดียว แต่ควรเปิดโอกาสให้เหยื่ออาชญากรรม ผู้กระทำความผิด และชุมชน ได้มีโอกาสหาทางออกในการแก้ไขปัญหาลำนี้ร่วมกัน

4) บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมตามแนวคิดเดิมเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจะมีคำถามพื้นฐาน 3 ประการคือ การกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดกฎหมายเรื่องใด มาตราใด ใครเป็นผู้กระทำ และจะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างไร ส่วนแนวคิดแบบกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จะมีคำถามพื้นฐานที่เปลี่ยนไปเป็น ความเสียหายหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นในเรื่องนี้คืออะไร จะแก้ไขเยียวยาให้ทุกคนคืนสู่สภาพเดิมได้อย่างไร ใครจะเป็นผู้แก้ไขเยียวยา และด้วยวิธีใด

ด้วยเหตุนี้ การดำเนินการตามแนวคิดของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จึงเป็นมาตรการเบี่ยงเบนคดีที่เหมาะสม ที่จะนำมาปรับใช้เพื่อเบี่ยงเบนจำนวนปริมาณคดีที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในคดีกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ให้มีจำนวนลดลงได้ในช่องทางหนึ่ง ซึ่งหากได้มีการพัฒนาให้เกิดมาตรการการปรับใช้ที่เหมาะสม จะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตัวผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ชุมชน สังคมต่อไป อย่างไรก็ตาม ในการนำเอาแนวคิดของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปรับใช้เพื่อเบี่ยงเบนคดีความรุนแรงในครอบครัวได้นั้น มีข้อเสนอแนะดังนี้

## 5.2 ข้อเสนอแนะ

เสนอการปรับใช้โดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 หรือกฎกระทรวง หรือระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเห็นสมควรนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้วยวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัว (Family Group Conference) และวิธีการลงโทษโดยที่ประชุม (Circle Sentencing) มาปรับใช้เพื่อเบี่ยงเบนคดีความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นระหว่างคู่สมรส ในชั้นสังกัดของพนักงานอัยการ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 โดยการกำหนดมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ตามวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

1) ในชั้นสังกัดของพนักงานอัยการให้พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจ หากพิจารณาถึงลักษณะและความร้ายแรงของการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิด ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว บุคคลอื่นที่อยู่ในครอบครัวเดียวกันกับคู่พิพาท พฤติการณ์แห่งคดีความยินยอมของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายประกอบกันแล้วเห็นว่า คดีมีทางที่ยุติลงได้โดยการใช้อนุญาโทษของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ก็ให้มีคำสั่งไม่ฟ้องโดยมีคำสั่งให้นำคดีเข้าสู่ “โครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” แต่หากพนักงานอัยการเห็นว่าคดีไม่สามารถยุติลงได้ด้วยวิธีการตามโครงการฯ นี้ก็ให้มีคำสั่งฟ้องคดีต่อไป

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ให้เพิ่มบทบาท อำนาจหรือหน้าที่ของพนักงานอัยการ ในการยุติคดีดังกล่าวเป็นการเฉพาะ ทั้งนี้อาจกำหนดไว้ในระเบียบพนักงานอัยการ หรือกฎหมายอื่นตามความเหมาะสมต่อไป

ซึ่ง “โครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” นี้มีภารกิจหลักในการให้ความรู้ทางวิชาการ ประเมินผลการดำเนินการ นำเสนอหลักเกณฑ์และเทคนิคต่างๆ ในการดำเนินการ

เกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และการพัฒนาองค์ความรู้ เทคนิควิธีการ ให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

2) ในการมีคำสั่งให้นำคดีเข้าสู่ “โครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” ของพนักงานอัยการนี้ พนักงานอัยการเห็นสมควรมีคำสั่งให้ใช้รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้ใน 2 รูปแบบ โดยต้องดำเนินการตามลำดับก่อนหลัง ดังนี้

(1) รูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัว (Family Group Conference)

(2) รูปแบบการลงโทษโดยที่ประชุม (Circle Sentencing)

โดยในการดำเนินการตามโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ทั้งสองรูปแบบดังกล่าว นอกจากผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวแล้ว อาจมีบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่กรณีหรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรเพื่อให้คำปรึกษา ร่วมอยู่ด้วยในการดำเนินการตามโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ก็ได้

3) ในการดำเนินการตาม “โครงการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” ทั้งใน 2 รูปแบบดังกล่าวควรจัดให้มี “คณะกรรมการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในคดีความรุนแรงในครอบครัว” ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้ประนีประนอมของศาลเยาวชนและครอบครัวที่คดีอยู่ในเขตอำนาจศาล เป็นประธานคณะกรรมการฯ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ตัวแทนชุมชนตามโครงการเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ตัวแทนจากศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นกรรมการ ทำหน้าที่เป็นคนกลางและดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

4) ในการนี้ให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายกระทรวงฯ เป็นผู้รับผิดชอบในการประสานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในการเข้าร่วมดำเนินการตามโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และกำหนดให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว แจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุ ความประพฤติ สุขภาพกายและจิตใจของผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว สมาชิกในครอบครัว มูลเหตุที่ก่อให้เกิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือข้อเท็จจริงอื่นใดที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการตามโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แก่ประธานคณะกรรมการฯ ทราบด้วย

5) หากการดำเนินการตามโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นผลสำเร็จเมื่อประธานคณะกรรมการฯ มีคำสั่งให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองประพฤติผู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ทำทัณฑ์บนไว้ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันแล้วให้เสนอคำสั่งหรือข้อตกลงร่วมกันตามโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ดังกล่าว ต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีเขตอำนาจเพื่อพิจารณาสั่ง

หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าคำสั่งหรือข้อตกลงร่วมกันตามโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์นั้น ไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้ศาลมีคำสั่งกำหนดให้ดำเนินการเป็นไปตามนั้น หรือมีคำสั่งอย่างอื่นด้วยตามสมควรก็ได้

โดยกำหนดให้ระยะเวลาในการปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อตกลงร่วมกันตามโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่กำหนดไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง

6) เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวมีคำสั่งกำหนดให้ดำเนินการอย่างไร ให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เป็นหน่วยงานในการดำเนินการติดตามผลการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งนั้นต่อไป ในกรณีที่มีการปฏิบัติตามคำสั่งของศาลให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ทำรายงานผลการดำเนินการต่างๆ เสนอให้พนักงานอัยการและศาลทราบต่อไป ในกรณีนี้ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีโดยเด็ดขาด คำสั่งของพนักงานอัยการให้เป็นที่สุด และสิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ

แต่หากมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาล ให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ทำรายงานเสนอให้พนักงานอัยการและศาลทราบ ในการนี้ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องคดีต่อศาล และดำเนินคดีกับจำเลยต่อไป

7) ควรมีการจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ ที่ทำหน้าที่ในการประชุมกลุ่มครอบครัว การลงโทษโดยที่ประชุม และมีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการประชุมเพื่อประเมินผลการดำเนินงานและศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการด้วย

8) จัดทำคู่มือปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นคู่มือในการดำเนินการหลังได้รับการฝึกอบรมแล้ว โดยมีแนวทางการจัดทำตามแนวทางที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

9) ในระยะยาว ควรสร้างความเข้าใจและสร้างการยอมรับในประโยชน์ในการนำแนวทางการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ เพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย เยียวยาความสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณีและความเข้าใจของสังคม ตลอดจนลดการ

กระทำผิดซ้ำ และผลของการดำเนินการดังกล่าว ให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด ตลอดจนบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ทั้งศาล พนักงานอัยการ และพนักงานสอบสวน พนักงานคุมประพฤติ ควบคู่กันไปด้วย